

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغانی »

۱۶ جولای ۲۰۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم

احکام مختصر عید فطر

۲

واما درباره ثبوت رویت هلال شوال:

برای عموم فقهاء، رویت یک مرد عادل و گواهی وی پذیرفته نمی‌شود، بلکه باید سی روز ماه رمضان تکمیل گردد یا این که دو نفر گواه عادل به رویت هلال شوال گواهی دهند. ولی ابو ثور گفته است ثبوت رویت هلال شوال و هلال رمضان، با هم فرقی ندارند و برای هر دو، گواهی یک نفر عادل قبول است. (فقه السنه سید سابق)

از عبدالرحمن بن زید بن خطاب روایت است که: او در روز شک خطبه خواند و گفت: همانا من با اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم همنشین بوده و از آنها سؤال کرده‌ام، آنان به من گفته‌اند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «صوموا لرؤیته، و أفطروا لرؤیته، و أنسکوا لها، فإن غم علیکم فأتوا ثلاثین یوما، فإن شهد شاهدان مسلمان فصوموا و أفطروا» «با دیدن هلال (رمضان) روزه بگیرید و با دیدن هلال ماه (شوال) عید کنید و با دیدن آن عبادت کنید و اگر ابر مانع دیدن هلال شد، سی روز (شعبان) را کامل کنید و اگر دو شاهد مسلمان (به دیدن هلال ماه) شهادت دادند روزه بگیرید و عید کنید». صحیح ابن ماجه (۳۸۱۱)

از امیر مکه حارث بن حاطب روایت است: «عهد إلینا رسول الله صلی الله علیه وسلم أن ننسک للرؤیة فإن لم نره و شهد شاهدان عدل نسکنا بشهادتهما» «پیامبر صلی الله علیه وسلم به ما سفارش کرد که با دیدن هلال عبادت کنیم و اگر آن را ندیدیم و دو شاهد عادل بر آن شهادت دادند با شهادت آنها عبادت کنیم». ابوداود (۲۳۲۱)

پس از مفهوم جمله «فان شهد شاهدان مسلمان فصوموا و أفطروا» در حدیث عبدالرحمن بن زید جمله «فان لم نره و شهد شاهدان عدل نسکنا بشهادتهما» در حدیث حارث، استنباط می‌شود که شهادت یک نفر برای اثبات ماه مبارک رمضان و عید فطر صحیح نیست، ولی به دلیل حدیث (ابن عمر) اثبات ماه مبارک رمضان از این مفهوم خارج می‌شود و عید بر حکم خود باقی می‌ماند چون دلیلی بر صحت شهادت یک نفر برای عید وجود ندارد، با اندکی تغییر از «تحفه الأحوذی» (۳/۳۷۴، ۳۷۳).

و برخی از علماء فرموده اند که اگر مناطقی که در یک مدار افقی هستند؛ چنان که در مکانی ماه رؤیت شد، بقیه نیز براساس آن روزه بگیرند و همینطور برای عید کردن؛ برای جمهور فقهاء اختلاف مطالع برای رؤیت هلال (ماه رمضان و ماه شوال) معتبر نیست.

بنابراین هرگاه اهل شهری و کشوری هلال را رؤیت کرد، بر همه کشورهای و شهرهای دیگر واجب می‌گردد، که روزه بگیرند، چون پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «صوموا لرؤیته، و افطروا لرؤیته». این فرموده پیامبر صلی الله علیه و سلم خطابی است عام و فراگیر برای همه امت محمد صلی الله علیه و سلم، پس هرگاه یکی از افراد امت، در هر مکانی هلال (رمضان) را رؤیت کرد، حکم این رؤیت، برای همه افراد مکلف امت ثابت می‌گردد.

بنابا توجه به مطالبی که در فوق از آن یاد آوری نمودیم؛ چنان که کشوری هم افق با کشور فرد ساکن، ماه را رؤیت کردند، بر اساس آن مسلمانان باید روزه بگیرند یا عید نمایند؛ و اگر کسی عمداً در هنگام عید فطر روزه بگیرد گناهکار است؛ از ابو عبید مولاى ابن اُهر روایت است: «شهدت العید مع عمر بن الخطاب رضی الله عنه فقال: هذان یومان نهی رسول الله صلی الله علیه و سلم عن صیامهما: یوم فطرکم من صیامکم، و الیوم الآخر تأکلون فیه من نسککم» (در روز عید با عمر بن خطاب رضی الله عنه بودم گفت: پیامبر صلی الله علیه و سلم از روزه گرفتن در این دو روز نهی فرموده است، اولین روز بعد از ماه رمضان (عید فطر) و روزی که از قربانی هایتان می‌خورید (عید قربان). متفق علیه

تعطیلات عید فطر در کشورهای اسلامی

قبل از همه باید گفت که: عید فطر در دین مقدس اسلام فقط یک روز می باشد، و آنهم روز اول ماه شوال است، و آنچه که در بین برخی از مردم شهرت یافته که عید فطر سه روز است، این امر تنها عرف مشهور بین عوام الناس بوده و هیچ حکم شرعی بر آن مترتب نمی شود.

امام بخاری در یکی از ابواب کتاب حدیثی خویش می نویسد: «بَابِ صَوْمِ یَوْمِ الْفِطْرِ: باب روزه روز عید فطر» و سپس حدیثی را از ابو سعید رضی الله عنه بشرح ذیل روایت می نماید:

«نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ ، وَالنَّحْرِ». (بخاری (۱۹۹۲). (پیامبر صلی الله علیه و سلم از روزه گرفتن در روز عید فطر و قربان نهی فرموده است). بر این اساس روز عید فطر تنها یک روز است، و در این روز روزه گرفتن هم حرام می باشد، ولی گرفتن روزه در روز دوم یا روز سوم از ماه شوال حرام نمی باشد، و یک مسلمان می تواند روزه قضای و سنت خویش را از روز دوم آغاز نماید.

اما در سه روز بعد از روز عید قربان جایز نیست روزه گرفت، زیرا سه روز بعد از روز عید قربان را ایام التشریق گویند و پیامبر صلی الله علیه و سلم نهی کرده اند که کسی در ایام التشریق روزه باشد. به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه و سلم: «ایام التشریق ایام اکل و شرب». مسلم (۱۱۴۱). یعنی: ایام التشریق روزهای خوردن و نوشیدن است.

اما تعطیلات عید فطر در جهان اسلام:

تعطیلات عید فطر در کشورهای اسلامی و عربی مختلف است و معمولاً بین ۳ تا ۱۲ روز به نام عید تجلیل می یابد.

در ذیل غرض مزید معلومات به تعطیلات عیدانه برخی از کشورهای اشاره می نمایم:

افغانستان ایام تعطیلی عید فطر بر اساس ماده ۴۱ قانون کار دولت افغانستان بمدت ۳ روز تعطیل عمومی است.

کشور عربستان سعودی به مدت ۱۲ روز

کشور قطر ۱۲ روز

کشور کویت ۷ روز

سوریه ۹ روز

اردن ۴ روز

پاکستان ۳ روز

سودان ۵ روز

عراق ۳ روز

امارت عربی ۴ روز

ترکیه ۳ روز

مالزی ۷ روز

ایران ۲ روز

عمان ۴ روز

بحرین ۵ روز

اندونزی در ۵ روز سه روز پیش از عید و ۲ روز بعد از عید سعید فطر

تبریک و تهنیت گفتن در عید :

تبریک و تهنیت گفتن یکی از برجسته ترین آداب در دین مقدس اسلام به شمار می رود. یکی از سنن پیامبر صلی الله علیه وسلم در استقبال از عیدین (عید فطر وعید اضحی) همین است که باید مسلمانان با یک دیگر در حین احوالپرسی ، مکاتبه ویا تیلیفونی تهنیت و تبریک عیدین را به وجه احسن انجام دهند. محدثین می نویسند که : صحابه کرام در حین تبریکی روز عید به هم دیگر می گفتند: « تَقَبَّلَ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ » . (خداوند عبادات ما و شما را قبول کند).

در حدیثی از جبیر بن نفیر رضی الله عنه روایت است که: اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم هنگامی که در روز عید همدیگر را ملاقات می کردند به یکدیگر می گفتند: « تَقَبَّلَ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ » (خداوند از ما و شما قبول بگرداند) (حدیث حسن - فتح الباری شرح حدیث ۹۵۲ صحیح بخاری).

خواننده محترم !

درکشور عزیز ما افغانستان معمولاً برای تبریکی ایام عید سعید فطر از عبارت ذیل استفاده به عمل می آورند.

ایام شریف (عید شما مبارک) ، روزه و نماز ، تراویح ، طاعت و عبادات شما قبول

اختر مو مبارک شه ، لمونخ روژه تراویح طاعتونه او عباد تونه مو قبول شه

و در ایام عید اضحی معمولاً در احوالپرسی می گویند :

عید شما مبارک داخل حاجیها وغازیها

اختر مو مبارک شه داخل دحاجیانو او غازیان

طوری که در فوق یادآور شدیم تبریک و تهنیت گفتن عید یکی از آداب بشری است . بناءً بر مسلمانان است ، فرق نمی

کند ، کسانی که بر گرفتن روزه استطاعت یافتند و کسانی که بنابر معاذیری ، نتوانستند روزه ماه مبارک را به جای

آوردند ، تا آداب تبریکی عید را مراعات نمایند .

البته ضروری و حتمی نیست که در تبریکی گفتن روز عید به صورت حتمی همین لفظ «تقبل الله منا ومنك» مورد

استفاده قرار گیرد .

مسلمانان می توانند کلمات و جملات مشابه و کلمات معمولی را که در زبان محلی در بین مردم معروف و مشهور است هم مورد استفاده قرار دهند، ولی نباید فراموش کرد که الفاظ و جملات که مورد استفاده قرار می گیرد باید الفاظ و جملات الفاظ مباح باشد.

مؤرخین می نویسند: از شیخ الاسلام ابن تیمیه در این باره سوال شد: «آیا تبریک گفتن در روز عید و آنچه که بر زبان مردم رایج شده که می گویند: « عیدت مبارک » و الفاظ مشابه آن، اصلی در شریعت دارد یا خیر؟ و اگر اصلی در شریعت دارد چه باید گفت؟

جواب دادند: «تبریک روز عید و این که بعضی از مردم بعد از نماز (عید) در وقت دیدار به دیگران می گویند: « تقبل الله منا و منکم » و « أَحَالَهُ اللهُ عَلَیْکَ » و همانند آن الفاظ، این امر از بعضی از صحابه روایت شده که آنها آن را انجام دادند و ائمه (اربعه) از جمله امام صاحب احمد و دیگران بر آن رخصت و جواز داده اند، اما امام احمد گفته: من شروع کننده تبریک به کسی نخواهم بود اما اگر کسی در آغاز به من تبریک گوید به او جواب (متقابل) خواهم گفت. و این بدان خاطر است چون جواب سلام و تحیت واجب است، اما آغاز تبریک گفتن (به مردم) سنت نیست، البته از آن نهی هم نشده است، و هرکس آن را انجام داد کارش درست است و هرکس انجام نداد کار او نیز ایرادی ندارد، (برای معلومات مزید مراجعه شود به: الفتاوی الکبری " (۲/۲۲۸).

همچنین شیخ ابن عثیمین به ارتباط استفاده از الفاظ معینی در تبریکی عید می فرمایند :

«تبریک عید جایز است، اما الفاظ مخصوصی ندارد، بلکه هرآنچه در میان مردم رایج (عرف) است، همان لفظ نیز جایز است به شرطی که در آن گناهی نباشد».

شیخ ابن عثیمین می افزاید : «تبریک عید توسط بعضی از صحابه صورت گرفته است، و بالفرض که چنین چیزی در بین صحابه وجود نداشته باشد، اکنون این امر (تبریک عید) از جمله امورات عادی بین مردم است که به آن عادت دارند (یعنی جزو عادت و عرف مردم شده است) که بعضی از مردم در وقت فرا رسیدن روز عید و اكمال روزه و قیام شب به دیگران تبریک می گویند».

همچنان شیخ ابن عثیمین در مورد : حکم مصافحه (دست دادن) و معانقه (بغل کشی کردن) و تبریک گفتن بعد از نماز عید طی فتوایی فرموده اند:

«انجام اینها ایرادی ندارد، زیرا مردم آنها را به عنوان عبادت و تقرب الی الله انجام نمی دهند، بلکه تنها به دلیل عادت و عرف انجام می دهند، و آن را نشانه احترام و اکرام می دانند، و مادامی که عادت (عرفی) مخالف با شریعت نباشد، اصل بر جواز آن است».(مجموع فتاوی ابن عثیمین) (۱۶/۲۰۸-۲۱۰).

خلاصه این که: مصافحه و یا تبریک گفتن به مناسبت روز عید قربان و عید فطر با هر لفظی که باشد ، به شرطی که معنای لفظ گناه نباشد ، جایز است و می تواند به صورت شفاهی ، کتبی ویا وسایل انترنیتی ویا سایر وسایل ممکن صورت گیرد وشرع در مورد کدام ممانعتی نمی بیند . زیرا این اعمال وجهه عبادی ندارند و برگرفته از عرف و عادت مردم است، و در کل تبریک گفتن نه سنت است و نه مکروه، بلکه مباح است.

یادداشت :

کسانی که به نماز عید همراه امام نرسد و همچنین زنانی که در خانه هستند می توانند نماز عید خویش در خانه ای خویش را بجا آورند.

برخی از آداب اجتماعی روز عید :

همانطوری که تبریک و تهنیت گفتن حلول عید مبارک برای مسلمانان لازم است ، عید برخی از آداب دارد که مسلمانان باید آن را جداً مراعات فرمایند .

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی در این مورد می فرمایند : همانا پروردگار با عظمت به من وحی نمودند که نسبت به یکدیگر فروتن و متواضع باشید تا یکی بر دیگری ظلم و تعدی ننموده و فخر و تکبر نوزد. (صحیح مسلم شماره ۲۸۶۵).

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیث دیگری آنعه از مردانی را که خود را شبیه زنان و آنعه از زنانی را که خود را شبیه مردان می‌سازند، لعنت نمودند و فرمودند: آنها را از خانه‌هایتان بیرون کنید. (صحیح بخاری شماره ۵۵۴۷) پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: زنانی که لباسهای نازک می‌پوشند و نیمه برهنه به نظر می‌رسند و (موی سرشان مانند کوهان شتر (برآمده) است خودشان منحرف هستند و دیگران را هم منحرف می‌سازند، دوزخیانی هستند که من آنها را ندیده‌ام، وارد بهشت نمی‌شوند و بوی بهشت به مشامشان نمی‌رسد. (صحیح مسلم شماره ۲۱۲۸) پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: بخورید، بنوشید، بپوشید، و به یکدیگر صدقه دهید اما اسراف نکنید و تکبر نوزید. (حدیث حسن/ابن ماجه شماره ۳۶۰۵)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسی که می‌خواهد روزی اش وسیع گردد و بقیه عمرش پر خیر و برکت باشد باید صله رحم را به جای آورد. و در روایتی قطع کننده (ترک کننده) صله رحم وارد بهشت نمی‌شود. (صحیح مسلم شماره ۲۵۵۶-۲۵۵۷)

تجدید فاتحه در ایام عید :

با تأسف باید گفت که در کشور عزیز ما افغانستان عادت بر این است که در روز عید به خانه دوستانی که اقارب شان فوت کرده به نام عید اول ، تشریف می برند به تجدید فاتحه می پردازند و بدین ترتیب روز شادی و خوشحالی خود و فامیل متوفی را بار دیگر به غم و اندوه میدل می سازند .

این اعمال خلاف سنت نبوی صلی الله علیه وسلم و اصحاب رضی الله عنهم است و ثابت نشده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم یا اصحاب ایشان در روز عید به خانواده میت سرزده باشند و از آنها دلجویی کنند و یا هم یکبار دیگر به تجدید فاتحه پرداخته باشند ، ولی نباید فراموش کرد که صله رحمی عطف و دید و بازدید در ایام عید امری نیکو و پسندیده است، اما رفتن به خانواده میت به نیت تسلیت مجدد به آنها و خواندن فاتحه از جمله بدعتی در دین مقدس اسلام می باشد .

خطاب ما به همچو اشخاص اینست که :

انجام این عمل هیچ تأییدی در شرع نداشته و این عمل خلاف سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم و خلاف روش خلفای راشدین و سلف صالح می باشد ، باید دست از تداوم این عادت برداشت ، و با تمام فهم اسلامی موضوع را با سایر دوستان نیز توضیح و تشریح نمود .

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه وسلم با تمام صراحت آمده است : «من أحدث فی أمرنا ما لیس منه فهو ردّ». متفق علیه

«هر کس چیزی را در دین ما ایجاد کند که جزو آن نیست ، مردود است و از او پذیرفته نمی شود. و در روایتی دیگری آمده : «من عمل عملاً لیس علیه أمرنا فهو ردّ». «هر کس کاری کند که مطابق دین و سنت ما نباشد ، مردود است».

زیارت قبور در ایام عید :

هكذا با تأسف باید گفت که در کشور ما تعدادی از فامیل ها در ایام عید (عید فطر و عید اضحی) عادت دارند که یک روز خویش را برای رفتن برای زیارت قبر اقارب خویش اختصاص می دهند و زنان و مردان صبح وقت به قبرستان می روند .

در این هیچ جای شکی نیست که زیارت قبور به خصوص اقارب امر مستحب در دین مقدس اسلام می باشد، زیرا رفتن به قبرستان موجب یادآوری آخرت می شود. ولی موضوع بحث ما رفتن به قبرستان در ایام عید می باشد، در سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم به اثبات نرسیده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم در مورد زیارت قبور در روز عید توصیه به خصوصی نموده باشد، و این درحالی است که بعضی از مردم رفتن به زیارت قبر در ایام عید (عید فطر و عید اضحی) در این دو روز را بر خود الزامی کرده و احياناً معتقد به فضیلت برای آن نیز می باشند در حالی که تخصیص دادن روز عید جهت رفتن به زیارت قبرستان، نیاز به نصی از کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم دارد که چنین دستوری در شرع اسلامی وارد نشده است.

از جانب دیگر ایام عید، روز های خوشی، روز های سرور و شادی می باشد، که به طور یقین رفتن به قبرستان با این مقصود تناقض دارد.

عیدی یا عیدانه در روز عید

در کشور ما افغانستان در بین مسلمانان و به خصوص بین فامیل ها رواج است که بزرگان برای کوچکتر ها و اطفال عیدی و یا عیدانه تهیه می دارند . این موضوع سالها به مغزم خطور می کرد و مطرح می شد که آیا حکم اسلامی در عیدی و عیدانه چه خواهد بود؟ عیدی و عیدانه از لحاظ شرعی جواز دارد و یا خیر؟

در سایت وزین اسلامی در بخش فتوای اسلامی، چشمم به فتوای هیأت علمی افتا بر خورد. در این فتوای علمای اسلام بر دادن عیدی یا عیدانه بر اطفال، فتوایی را صادر نموده اند و آن را از فهم اسلام جواز دانسته اند:

علمای دار الافتا مینویسند :

عیدی دادن یا عیدی گرفتن و یا به اصطلاح شرعی هدیه دادن و گرفتن در ایام عید فطر یعنی عید رمضان و عید سعید الاضحی جایز بوده از لحاظ شرع اسلامی کدام ممانعتی ندارد .

زیرا دادن عیدی و یا عیدانه جزو عادات و عرفهائی است که بین مردم مرسوم بوده و هیچ تضادی با تعالیم اسلام ندارد بلکه انسان بایستی در روز عید به شادی و سرور پردازد و صلوة رحم به جای آورد و نیز هدیه دادن از جمله موارد مطلوب در شرع است.

هیأت علمی افتا در مورد می نویسند :

« هیچ ایرادی در آن نیست، چراکه عیدی دادن از جمله عادات و عرفه پسندیده مردم است، و نیز باعث سرور و شادی مسلمان می شود حال چه شخص بزرگ باشد چه کودک و بلکه امری است که شرع بدان ترغیب داده است (یعنی هدیه دادن مورد پسند شرع است).

برای معلومات بیشتر مراجعه شود به : «اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء - الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز ... الشيخ عبد العزيز آل الشيخ ... الشيخ صالح الفوزان ... الشيخ بكر أبو زيد . | فتاوی اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء » (۲۴۷/۲۶) .

اما نه در ساير اعياد غير مسلمانان يا اعياد بدعي كه اهل بدعت آنها را برگزار مي كنند زيرا عيدي دادن يا گرفتن در اعياد مشركان و يا اهل كتاب و يا اعيادي كه اهل بدعت ايجاد کرده اند در حقيقت به معنای اعتراف به وجود يا بزرگداشت آن اعياد است.

علماء در نوع هديه عيدانه مي فرمايند :

هديه اي كه اهداء مي شود نبايد باعث آزار و اذيت ديگران شود مثلاً (پتاقی) و يا موادی كه موجب آزار و اذيت ديگران شود، كه اين هديه به هيچ صورت مورد پسند دين نيست، همچنان دادن پول بر اولاد كه توسط آن پتاقی خريداري نمايند ، در حقيقت ضايع كردن و نابودي مال است كه پيامبر صلي الله عليه وسلم درباره آن مي فرمايد:

« إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ ثَلَاثًا وَنَهَى عَنْ ثَلَاثٍ , حَرَّمَ عَفْوَكَ الْوَالِدِ وَوَادِ الْبَنَاتِ وَلَا وَهَاتِ وَنَهَى عَنْ ثَلَاثٍ : قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ » همانا الله تعالی سه چیز را حرام و از سه چیز نهی کرده : نافرمانی پدر و زنده به گور کردن دختر و بی‌حکمتی را حرام کرده و از قیل و قال (اختلاف) و زیاد سؤال کردن و ضایع کردن ، مال نهی کرده است. (مسلم)

پایان